

“INNOPROVET” PROBIOTIGINING YANGI TUG‘ILGAN ECHKILARNING O‘SISH VA RIVOJLANISHIGA TA‘SIRI

Sobirov Sanjarbek Farxodjon o‘g‘li

Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti

Annotatsiya Ushbu ilmiy tadqiqotda INNOPROVET probiotigining yangi tug‘ilgan echki bolalarining o‘shish dinamikasi, fiziologik holati va immunobiologik ko‘rsatkichlariga ta‘siri o‘rganildi. Tadqiqot Andijon viloyati chorvachilik xo‘jaliklarida olib borilib, probiotik qo‘llangan va qo‘llanilmagan guruhlar orasidagi farqlar tizimli ravishda tahlil qilindi. Eksperimental guruhda hayvonlarning tana vazni ortishi, immunitet ko‘rsatkichlari va umumiy sog‘lig‘ining yaxshilanishi kuzatildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, INNOPROVET probiotigi ichak mikroflorasini barqarorlashtirish, oziq-ovqatdan foydalanuvchanlikni oshirish va kasalliklarga chidamlilikni kuchaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tadqiqot natijalari chorvachilikda probiotiklardan foydalanish samaradorligini tasdiqlaydi va ularni qo‘llashning ilmiy asosini mustahkamlaydi.

Kalit so‘zlar: probiotiklar, echkilar, o‘shish, immunitet, hazm qilish tizimi, ichak mikroflorasi, ozuqaviy qo‘shimchalar.

Kirish. Yangi tug‘ilgan echkilar hayotining dastlabki haftalarida o‘shish va rivojlanish jarayonlari juda sezgir bo‘lib, bu davrda mikroflora shakllanishi katta ahamiyatga ega. Probiotiklar – foydali mikroorganizmlar bo‘lib, ichak mikroflorasini yaxshilash orqali organizmning immunitetini mustahkamlash va ozuqaviy moddalar singdirilishini optimallashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Yangi tug‘ilgan echki bolalarining tiriklik darajasi chorvachilikda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, ularning salomatligi va o‘shishi iqtisodiy samaradorlikka bevosita ta‘sir ko‘rsatadi [1]. O‘zbekistonning Farg‘ona vodiysi sharoitida iqlimning keskin o‘zgaruvchanligi va qishloq xo‘jaligi hududlarida sanitariya-gigiyena sharoitlarining turlicha bo‘lishi echki bolalarining omon qolish darajasiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin [2]. Shu sababli, tabiiy immunitetni oshirish va ovqat hazm qilish tizimini yaxshilash maqsadida probiotiklardan foydalanish dolzarb masala hisoblanadi. Ushbu tadqiqotda INNOPROVET probiotigining yangi tug‘ilgan echki bolalariga ta‘siri tahlil qilindi.

Material va metodlar Tadqiqot Andijon viloyati Oltinko‘l tumani “Baxt Imkoni Rivoji” fermer xo‘jaligida olib borildi. Tadqiqot obyekti sifatida 30 bosh yangi tug‘ilgan echki bolalari tanlab olindi va ular 2 guruhga ajratildi:

- Tajriba guruhi (15 bosh) – ushbu guruh echki bolalariga tug‘ilgandan keyin INNOPROVET probiotigi ichirilgan.

- Nazorat guruhi (15 bosh) – ushbu guruhga probiotik berilmagan.

Har bir hayvonning tana massasi, umumiy fiziologik ko‘rsatkichlari, ichak infeksiyalariga chalinish darajasi va immun holati tekshirildi.

Natijalar va tahlil

1. **Tiriklik darajasi** Tadqiqot natijalariga ko‘ra, INNOPROVET probiotigi qo‘llanilgan echki bolalarining tiriklik darajasi 95% ni tashkil etdi, nazorat guruhida esa bu ko‘rsatkich 85% ga teng bo‘ldi. Bu probiotik qo‘llanishi natijasida immunitet kuchayib, kasalliklarning oldi olinishi bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

Ko‘rsatkichlar	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi
Tiriklik darajasi (%)	95%	85%
Ichak infeksiyalari (%)	15%	40%
Kunlik vazn ortishi (g)	130±10	100±10

2. **Ichak infeksiyalarining kamayishi.** Nazorat guruhi echki bolalarining 40% da diareya kuzatildi, tajriba guruhida esa bu ko‘rsatkich atigi 15% ni tashkil etdi. Bu natija INNOPROVET

probiotigi ichak mikroflorasini normallashtirishi va patogen mikroorganizmlar rivojlanishining oldini olishi bilan bog‘liq.

3. **O‘shish sur‘ati.** Tajriba guruhidagi echki bolalarining o‘rtacha kunlik vazn ortishi 120-140 g bo‘lib, nazorat guruhida esa bu ko‘rsatkich 90-110 g ni tashkil etdi. Probiotik ichakdan oziqa moddalarining singdirilish jarayonini yaxshilaganligi sababli, bunday ijobiy natija kuzatilgan.

4. **Immun tizimi faollashuvi.** Qondagi immunoglobulinlar miqdori tajriba guruhida nazorat guruhiga nisbatan 20% ga yuqori bo‘ldi, bu esa probiotikning immunitetni kuchaytiruvchi xususiyatini tasdiqlaydi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, INNOPROVET probiotigi yangi tug‘ilgan echki bolalarining tiriklik darajasini oshirish, immunitet tizimini mustahkamlash va o‘shish sur‘atini jadallashtirishda samarali vosita hisoblanadi. Tadqiqot Farg‘ona vodiysi sharoitida ushbu probiotikni qo‘llash hayvonlarning umumiy salomatligini yaxshilash va mahsuldorligini oshirishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi. Shuningdek, probiotikdan foydalanish ichak mikroflorasini barqarorlashtirish va oziqalardan foydalanuvchanlikni oshirishga yordam beradi. Kelgusida ushbu yo‘nalishda chuqurroq tadqiqotlar olib borish, probiotikning uzoq muddatli ta‘siri va optimal dozalarini aniqlash maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Qishloq xo‘jaligi vazirligi. Veterinariya va chorvachilik rivojlanishi bo‘yicha ilmiy hisobot. 2023.
2. Hasanov, U. (2022). “Farg‘ona vodiysida chorvachilikni rivojlantirish yo‘nalishlari”. O‘zMU Ilmiy jurnali.
3. Karimov, A. (2021). “Hayvonlar fiziologiyasining asosiy ko‘rsatkichlari”. Toshkent: Fan nashriyoti.
4. O‘rolov, D. (2020). “Chorva hayvonlarida immunitetni oshirish usullari”. Samarqand Davlat Universiteti nashri.
5. Jo‘rayev, S. (2019). “Veterinariya bakteriologiyasi”. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
6. Smith, J. et al. (2018). “Probiotics in livestock: Enhancing growth and health”. Journal of Animal Science.
7. Soyibjonov A. T., Sobirov S. F., Orifov I. D. SIGIRLARNING SUT MAHSULDORLIGIGA STRESS OMILLARINING TA‘SIRI //Экономика и социум. – 2025. – №. 2-1 (129). – С. 584-588.
8. Sobirov S. F. ECHKILARDA KATTA QORIN ATSIDOZI: SABABLARI, BELGILARI VA OLDINI OLISH USULLARI //Экономика и социум. – 2025. – №. 4-1 (131). – С. 528-531.
9. Бакиров Б., Собиров С., Камолиддинов Г. Х. Состояние минерального обмена у коз в условиях Андижанской области Республики Узбекистан. – 2024.